

KORTÖRTÉNETI DOKUMENTUM.

Írta. SCHWIMMER RÓZSA.

A „Huszadik Század” decemberi számát,* a lap szerkesztősége kortörténeti dokumentumnak nevezi. Ez a kiválóan érdekes füzet tényleg kortörténeti dokumentum: sokkal jobban az, mint ahogy talán a füzet szerkesztői és megírói maguk is sejtik.

A füzetnek egyik célja, hogy francia fordításban megjelenő kiadása „az egész művelt emberiség előtt, mely állapotaink és törekvéseink iránt érdeklődik, feltárja ennek az országnak valódi állapotát”. Ezt a célt is nagyobb mértékben érték el, mint ahogy a szerkesztőség tán kívánta. Valószínűleg akaratlanul, de állapotainkat nemcsak feltárták, hanem sokat el is árultak abból, ami „a művelt nyugat közvéleményének Magyarországon joggal visszatetszik”, ami a Huszadik Század szerkesztőségének azonban mégsem „fáj”.

A művelt nyugat közvéleményének régen feltűnt, s Magyarországról beszélve vagy írva, mindig visszatetszéssel előbukkan az a megfigyelése, hogy a nő itt kizárólag csak szexuális értékelés tárgya.

Az Eighty-klub nálunk járt küldöttsége legpregnansabban fejezte ki, amit előtte és utána sok külföldi észrevett és felrött nekünk: „Ahol politikáról, tudományról, művészetről volt szó, kizárólag csak férfitársaságot találtunk. A magyar asszonyokat csak az utcán láthattuk, nő

meg bizonyos speciális budapesti helyeken, ahová bennünket elcipeltek”.

A H. Sz. füzete a magyar tudományos radikalizmus hű tükkrét adja. Az is úgy tesz, mintha Magyarország csak a férfiak országa volna, amelyben a nő jogi, gazdasági és társadalmi helyzete javításra nem szorulna, mintha az összes orvoslandó baj a férfiaké volna s mintha az orvoslás, a társadalmi munka szintén kizárólag csak a férfiak dolga lenne, vagy szűkebbre fogva: csak a Huszadik Század vállain nyugodnék.

A füzet francia kiadása meg fogja mutatni a művelt nyugatnak, hogy amint a magyar dzsentrí és az arisztokrata csak lóról, meg effélékről diskurálva veszi szájába a nő szót, amint a szocialistáink csak ha a feministák szidásánál elkerülhetetlen, beszélnek a nőről, úgy t. c. polgári radikálisaink, vagy bocsánat: az elfogulatlan, tudományos, párton fölül álló szociológusaink is alkalmasint csak pajzán kedvük titkos perceiben tudnak „a” nőről, de a tudományos munka, a társadalmi kritika, a demokratikus haladásért folyó küzdelem hősi óráiban egyedül vannak, maguk közt. Wir Männer unter uns.

„Demokratikus haladásért sóvárgó modern elméik” lelki szemei csak leláncolt férfitömegeket látnak, csupán elnyomott férfiak jajja jut el „demokratikus haladásért sóvárgó modern elméik” lelki füléhez s mintha valamennyien lombikban születtek volna s utódait is abból varázsolnák elő, modern elméik csak a férfiak demokratikus haladásáért sóvárognak.

Andrássy választójogát ismertetve és annak bírálatában mindenről szó esik, csak a nőkről nem, mindent hibáztatnak, csak a nők kizárását nem, mindenféle statisztikai felvétel hiányát

* E füzet elolvasását mindenkinek legmelegebben ajánljuk, de különösen azoknak, akik a nőket szeretik konzervatívizmustól vádolni.

felpanaszolja, csak a nőkről teljesen hiányzót nem keresik, stb. stb.

Kiállíthatják szociológusainknak a bizonyítványt, hogy önmagukhoz hűek és következők. Ők már Kristóffy idején – 1905 szeptember havában – kimondták a sentenciát, hogy nem tehetik neveltségessé az általános választójogért folyó küzdelmüket azzal, hogy a nők választójogára is kiterjesztik. Nekik a nők választójoga még mindig az a „komoly tudósokat neveltségessé tevő” komédia, amely jó a neveléses feministák lejáratására, de össze nem kapcsolható az általános választójog eszméjével.

Amikor a „modern demokrácia legkülönbözőbb árnyalataihoz tartozó férfiakhoz” olyan körlevéllel fordult a H. Sz., amely Andrassy tervezetének minden hibáját felsorolja, de egy szóval sem emlékezik meg a nők kizárásáról, sőt – nem firtatjuk tendenciózusan-e – még a tervezetben nyíltan használt „férfi” szót is a megtévesztő „polgárral” helyettesíti, alkalmasint nem sejtette, hogy a válaszokban milyen leckét kap majd az igazi demokráciából.

Az általános választójog jelszavának felvetése óta rengeteg sok irka-firka, többé-kevésbé komoly, tudományos és tudománytalan írás jelent meg e kérdéstről. Ezen írások alapos tanulmányozása, állandó figyelemmel kísérése azt a meglepő eredményt adta, hogy a radikálisok, a demokraták írásain kívül nem jelent meg nyomtatvány, amelyben a nők választójogának kérdését ne tárgyalták volna. Ellene, vagy mellette, opportunistikusan, nemzeti, gazdasági vagy ipari szempontból, szóval valahogyan mind tárgyalták és tárgyalják a kérdést, akik vele hivatva vagy hivatlanul foglalkoznak. Teljesen mellőzni, olybá venni, mintha nőkérdés egyáltalában nem léteznék, nőmozgalom Magyarországon még nem éreztetné kultúrtermő hatását, ezt csak a demokratikus haladásért sóvárgó modern elmék, a radikalizmust monopolizáló szociológus-radikális demokraták merték. Igen: merték!

Mert óriási bátorság kell ahhoz, hogy a kultúra és civilizáció védjegyét a nemi uralom fentartását célzó eljárásra is alkalmazzák.

S hogy a magyar radikalizmus párját ritkítja e bátorságában, azt a külföldi szaktekintélyeknek a H. Sz.-ben közölt válaszai igazolják. Ausztria (Emil Reich, Rudolf Goldscheid), Németország (Ferdinánd Tönnies, Franz Oppenheimer), Norvégia (G. Castberg), Franciaország, (Georges Renard), Svájc (A. Forel), Belgium (G. de Greef), Anglia, (Keir Hardie, Alfred R. Wallace, Walter Crane) és Dánia (Georg Brandes) szociológusai és szociálpolitikusai csinos leckét adtak magyar kollégáinknak, amikor válaszaikban a magyar választójogi reform

tervezetéről beszélve, magától értetődően belevonják a nők választójogának kérdését is.

A művelt nyugaton nemcsak a közoktató, a közigazgatás, a politikai pártélet közt a „miénknél, ott a demokrácia és a radikalizmus is jobb és értékesebb.

Mi, akik Magyarországon a radikalizmus és demokrácia igazi szellemét ápoljuk, fájdalommal látjuk e szellem hivatalos nemi megbélyegzését. „Férfiassá” tételét valaminek, ami nem lehet egyik vagy másik nem monopóliuma.

Ha kárörvendő lehetne az ember valamin, ami a saját kárát is jelenti, akkor nekünk, radikális magyar asszonyoknak most örülnünk kellene azon, hogy a H. Sz., decemberi füzetének francia kiadásával, a művelt külföldnek végre a mi radikális demokráciánk valódi lényegét maga is bemutatja. A külföld objektív informálásánál mindenkor szégyenkezve szolgáltunk hírekkel a radikális demokrata táborból, félve, hogy – mert a tények oly homlok-egyenest ellenkeznek a demokrácia szellemével – a hihetetlen dolgokat objektívításunk rovására írhatnák az igazságos emberek. Most leghivatalosabb igazolást nyernek a mi régebbi informálásaink.

A magyar nők igényeinek, követeléseinek figyelembe vétele, becsületes támogatása, objektív megértése éppen ott nem talál talajt, ahol keserű szemrehányással illetnek egyes osztályokat, mert miattuk „a mélységből felszakadó kulturális törekvések, szabadulási vágyak visszhangra nem találva hullnak vissza”.

Helyszüke miatt csak lapunk jövő számában közölhetjük a nyugati demokrácia nyilatkozatainak azt a kivonatát, amely gyönyörű bizonyossága annak, hogy az igazi demokrácia nem restelli a nőnemet is a társadalmi politika faktorának elismerni. „Bátorság a szabadsághoz; bátorság a nagylelkűséghez; bátorság a kultúrához”: ez nemcsak az „erős és tartós államhatalomnak a legjobb receptje”, hanem az igazi demokráciáé is. Ezzel a bátorsággal el kellene ismerniök Brandes-nek a tervezett pluralitásról tett megjegyzésének elemi igazságát: „Mindenesetre a férfiakra háramló eme igazságtalanság távolról sem oly nagy, mint az összes nők kizárása”.